

**ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО
СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ
НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Дніпропетровськ
«Герда»
2015

УДК 336.1+631.1
ББК 65.052.9(4Укр)232
О-17

Рецензенти:

Горбонос Федір Володимирович – д-р. екон. наук, професор, ПВНЗ
«Львівський університет бізнесу та права»,
Петкова Леся Омелянівна – д-р. екон. наук, професор, Черкаський
державний технічний університет,
Череп Алла Василівна – д-р. екон. наук, професор, академік АЕН
України, Запорізький національний університет.

Головні редактори:

*Павлова Галина Євгеніївна, к.е.н., доцент, директор Навчально-наукового
інституту економіки Дніпропетровського державного аграрно-економічного
університету*

*Приходько Ігор Павлович, д. держ.упр., професор, завідувач кафедри обліку
і аудиту Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*

*Рекомендовано вченою радою Дніпропетровського державного аграрно-
економічного університету (протокол № 3 від 18.12.2014р.)*

Обліково-фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного
сектору економіки України на інноваційній основі: колективна
монографія. / за заг. ред. Г.Є. Павлової та І.П. Приходька. —
Дніпропетровськ: Герда, 2015. — 524 с.

ISBN 978-617-7097-47-0

Колективна монографія виконана в межах Держбюджетних тем дослідження
«Формування методично-організаційних засад побудови обліку, звітності та
інформаційно-аудиторських послуг аграрних формувань» (державний реєстраційний
номер 0111U001529) та теми «Фінансове забезпечення сталого розвитку аграрного
сектору України» (державний реєстраційний номер 01114U006058).

Видання орієнтоване на науковців, викладачів, аспірантів і студентів вищих
навчальних закладів аграрного та управлінського профілів, працівників органів
державного управління та місцевого самоврядування, підприємців та іншими
особами, які цікавляться цією проблематикою.

УДК 336.1+631.1
ББК 65.052.9(4Укр)232

ISBN 978-617-7097-47-0

© Дніпропетровський державний
аграрно-економічний університет, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	11
РОЗДІЛ 1. Теоретичні та організаційні основи обліку, аудиту і контролю у системі забезпечення економічної стійкості аграрних підприємств	13
1.1. Теоретичні основи інноваційного розвитку аграрного сектору економіки: стан, обліково-фінансове забезпечення та перспективи	13
<i>Приходько Ігор Павлович, д. держ. упр., професор, завідувач кафедри обліку і аудиту,</i> <i>Павлова Галина Євгеніївна, к.е.н., доцент, директор Навчально-наукового інституту економіки, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет</i>	
1.2. Відмінності бухгалтерського обліку за національними та міжнародними стандартами	21
<i>Лисанська Аліна Григорівна, здобувач, асистент кафедри обліку і аудиту,</i> <i>Дубина Олена Леонідівна, старший викладач кафедри обліку і аудиту,</i> <i>Амеліна Юлія Сергіївна, асистент кафедри обліку і аудиту, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет</i>	
1.3. Особливості формування облікової політики аграрних підприємств в умовах застосування міжнародних стандартів фінансової звітності	29
<i>Саванчук Тетяна Миколаївна, старший викладач кафедри обліку і аудиту,</i> <i>Чепець Ольга Григорівна, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет</i>	
1.4. Особливості управлінського обліку в аграрних підприємствах	39
<i>Дзюба Микола Олексійович, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»</i>	
1.5. Загальна характеристика процесу обліку, внутрішньогосподарського контролю та їх організація	48
<i>Стеців Ігор Ігорович, к.е.н., доцент кафедри обліку і аудиту, Львівський державний університет внутрішніх справ</i>	
1.6. Стан та перспективи розвитку внутрішньої стандартизації процесу аудиту	61
<i>Проскуріна Неля Миколаївна, д.е.н., професор кафедри обліку та аудиту, Запорізький національний університет</i>	

- 6.6. Сучасні системи аграрного страхування 457
Масюк Юлія Володимирівна, к.е.н., професор кафедри фінансів,
 Дніпропетровський державний аграрно-економічний
 університет
- 6.7. Власний капітал як визначальний чинник забезпечення 466
 стабільності діяльності сільськогосподарських підприємств
Лемішко Олена Олександрівна, к.е.н., доцент, докторант кафедри
 оподаткування і страхування, Національний університет
 біоресурсів і природокористування України
- 6.8. Аналітичне забезпечення управління капіталом 478
 сільськогосподарського підприємства
Кащена Наталія Борисівна, к.е.н., професор кафедри економічного
 аналізу та статистики,
Горошанська Олена Олександрівна, к.е.н., доцент кафедри
 економічного аналізу та статистики,
Костинська Маргарита Володимирівна, старший викладач
 кафедри економічного аналізу та статистики,
Чміль Ганна Леонідівна, асистент кафедри готельного та
 ресторанного бізнесу, Харківський державний університет
 харчування та торгівлі
- 6.9. Організація обліку додаткового капіталу підприємств АПК 491
Мельничук Вікторія Василівна, к.е.н., доцент кафедри обліку,
 аналізу та аудиту в АПК, ДВНЗ «Київський національний
 економічний університет ім. Вадима Гетьмана»
- 6.10. Сутність і основні характеристики організаційно- 502
 економічного управління прибутком сільськогосподарських
 підприємств
Пастушенко Анна Іванівна, аспірант кафедри фінансів,
 Дніпропетровський державний аграрно-економічний
 університет
- 6.11. Особливості управління ресурсним потенціалом аграрних 510
 підприємств в умовах європейської інтеграції України та
 глобалізаційних процесів
Воловик Дмитро Володимирович, аспірант кафедри фінансів,
 Дніпропетровський державний аграрно-економічний
 університет

ПЕРЕДМОВА

Інноваційні процеси в економіці не набули вагомих масштабів, кількість підприємств аграрного бізнесу, що впроваджують інновації, зокрема в частині обліково-фінансового забезпечення, зменшується з кожним роком. Наукоємність аграрного виробництва знаходиться на рівні 0,3%, що на порядок менше від світового рівня. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, в той час як на придбання прав на нову інтелектуальну власність або на проведення НДДКР, в частині імплементації обліково-фінансового забезпечення в реальний аграрний сектор з врахуванням його галузевих особливостей витрати на порядок менші. Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки України та підвищення його конкурентоспроможності на сучасній технологічній основі вимагають пошуку нових підходів до організації обліково-фінансового забезпечення розвитку.

Сучасний економічний розвиток суб'єктів господарювання аграрної сфери економіки відбувається під впливом різномірних чинників, які охоплюють широке коло економічних сфер, пов'язаних, зокрема, з організацією обліку, аудиту і контролю у системі забезпечення економічної стійкості аграрних підприємств, їх інформатизацією, інституційним забезпеченням та стратегією фінансування розвитку аграрної сфери України, інноваційно-інвестиційною діяльністю підприємств.

Актуальність проблематики монографії зумовлюється занепокоєнням, яке викликає теперішня ситуація у аграрній економіці України.

Авторський колектив монографії за мету поставив оцінити стан забезпечення сталого розвитку аграрного сектору економіки України та розробити напрями його розвитку на інноваційній основі.

Задля досягнення мети науковцями:

в першому розділі здійснено огляд теоретичних та організаційних основ обліку, аудиту та контролю в системі забезпечення економічної стійкості аграрних підприємств;

в другому розділі монографії розглянуто методичні аспекти обліково-аналітичного забезпечення стратегічного управління сільськогосподарських підприємств;

в третьому розділі окреслено проблеми інформатизації діяльності суб'єктів агробізнесу;

6.8. Аналітичне забезпечення управління капіталом сільськогосподарського підприємства

Від моменту створення сільськогосподарського підприємства капітал, завдяки його здатності генерувати грошові потоки та створювати нову вартість, виступає об'єктивною основою його конкурентоспроможності та динамічного розвитку. Орієнтація діяльності підприємства на підвищення конкурентних переваг, рівня результативності господарювання і забезпечення у перспективі сталого економічного зростання обумовлює необхідність ефективного управління капіталом та окремими його складовими (власний, позиковий, залучений) на засадах системності. Особливої актуальності питання комплексного управління капіталом набувають в сучасних умовах, яким притаманні негативні тенденції розвитку аграрної сфери на фоні складних трансформаційних процесів (глобалізація, демонополізація, економічна інтеграція тощо) через:

- низькі темпи техніко-технологічного оновлення сільськогосподарського виробництва;
- зростання вартості невідновлювальних природних ресурсів в структурі собівартості;
- низьку товарність виробництва продукції;
- значні втрати продукції за недосконалої інфраструктури аграрного ринку, логістики зберігання;
- обмеженість ємності внутрішнього ринку сільськогосподарської продукції та продовольства за рахунок низького платоспроможного попиту населення;
- незавершеність процесів адаптації до європейських вимог щодо якості та безпечності сільськогосподарської сировини та харчових продуктів;
- відсутність мотивації виробників до дотримання агроекологічних вимог виробництва;
- недостатню ефективність самоорганізації та саморегулювання ринку сільськогосподарської продукції та продовольства;
- відсутність мотивації до кооперації та укрупнення дрібних сільськогосподарських виробників в рамках сільських громад;

- ослаблення економічного підґрунтя розвитку сільських громад;
- складність у виробленні консолідованої позиції сільськогосподарських товаровиробників у захисті своїх інтересів тощо.

Дослідження сучасного стану капіталовкладень виявило, що на кінець 2013 року загальний обсяг коштів, вкладених в економіку України, склав 5712274,8 млн. грн. [1], з яких лише 5% припадає на підприємства сільського, лісового та рибного господарства, 34% – на промислові підприємства, 20% – на підприємства оптової та роздрібною торгівлі, по 8% – на агентства нерухомості та підприємства професійної, наукової та технічної діяльності, на решту підприємств припадає 25% загальної суми капіталу (рис. 1).

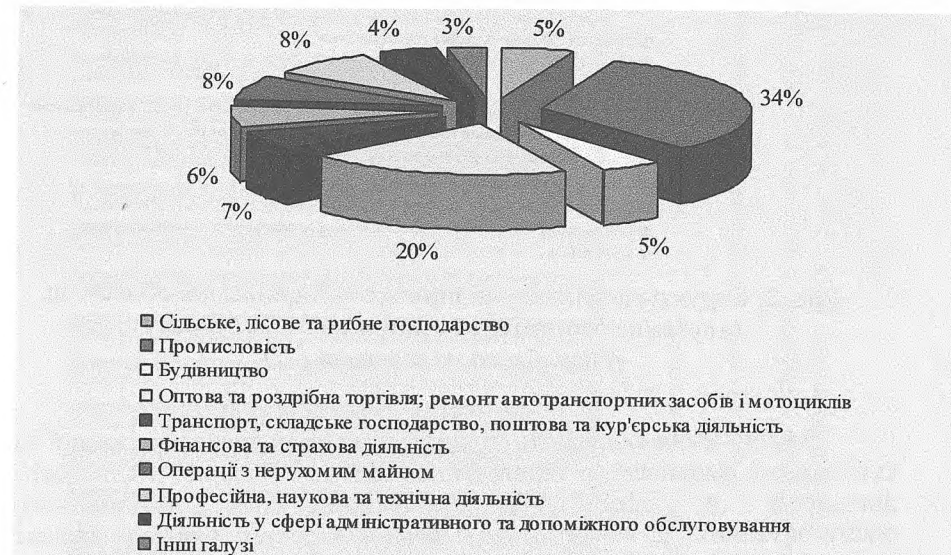

Рис. 1. Структура капіталу підприємств України за галузями господарства станом на 31.12.13 року (розроблено на підставі [1])

Із загального обсягу коштів, вкладених в економіку України більш ніж 10% припадає на підприємства всіх галузей господарства Харківської області [2].

Аналіз структури вкладених коштів за галузями економіки, результати якого наведено на рис. 2, свідчить, що в більшості

вона відображає загальну ситуацію в країні, і характеризується незначною часткою вкладень фінансових ресурсів у розвиток підприємств аграрної сфери.

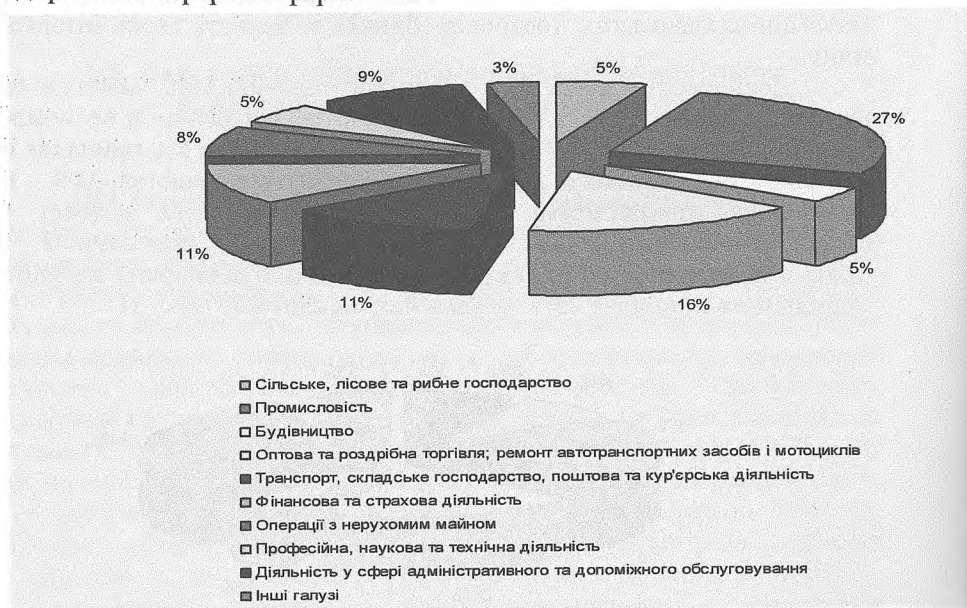

Рис. 2. Структура капіталу підприємств Харківської області за галузями господарства станом на 31.12.13 року (розроблено на підставі [2])

Виключення складають підприємства транспорту, поштової та кур'єрської діяльності, а також фінансової та страхової діяльності і діяльності в сфері адміністративного та допоміжного обслуговування, за якими питома вага вкладеного капіталу більше ніж по Україні на 4%, 5% та 5% відповідно.

Порівняльний аналіз структури капіталу підприємств аграрного сектору, промисловості, будівництва, торгівлі та фінансової діяльності виявив суттєві розбіжності у складових капіталу різних галузей (рис. 3).

Так, у підприємств сільського господарства та фінансової діяльності відмічається вкладення значної частки власних коштів, залученого капіталу – у підприємств торгівлі та будівництва. При цьому майже всі підприємства досліджуваних галузей використовують для фінансування активів позиковий капітал, і його частка коливається від 14% до 30%.

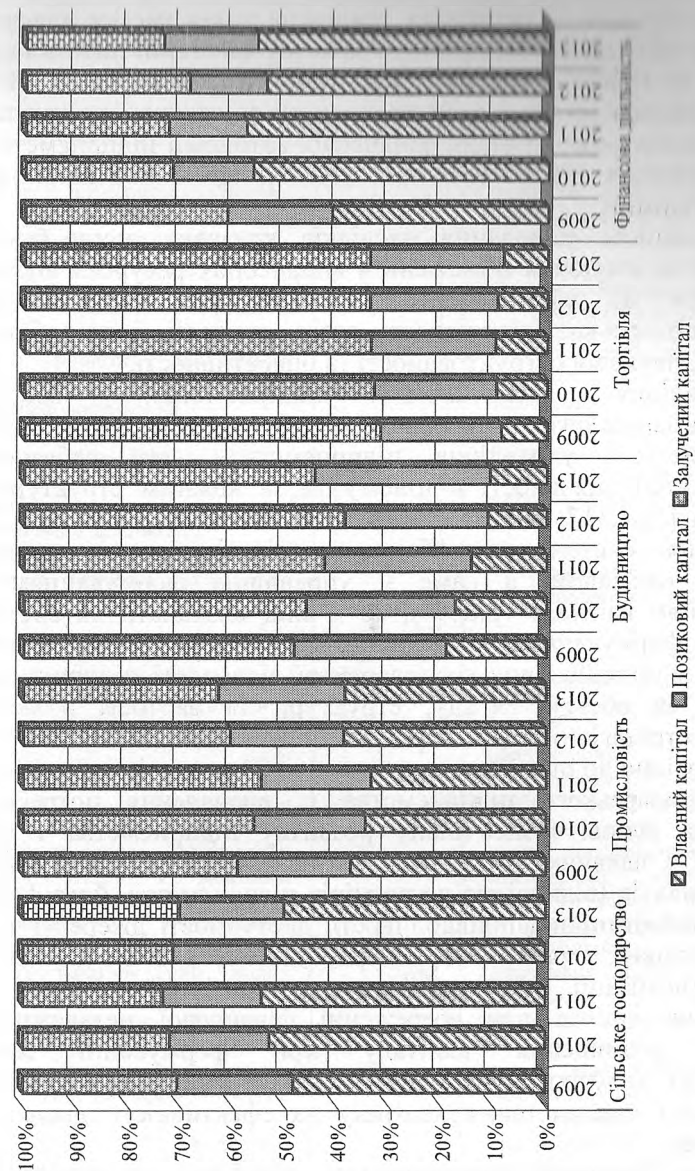

Рис. 3. Структурна динаміка капіталу підприємств окремих галузей економіки України у 2009-2013 роках (за даними на кінець року) (розроблено на підставі [1])

В динаміці у сільськогосподарських підприємств починаючи з 2011 року відмічається негативна тенденція зміни частки власного капіталу (з 54,4% до 50,1%) при одночасному зростанні питомої ваги позикового (з 18,8% до 20,0%) та залученого капіталу (з 26,7% до 29,9%). Зростання питомої ваги позикового та залученого капіталу свідчить про погіршення рівня фінансової автономії підприємств та високу залежність від запозичених коштів, що є характерним в кризовій економіці.

Необхідність подолання наслідків кризових явищ бізнес-середовища за існуючих обмежень в фінансових ресурсах висуває нові вимоги до ефективності управлінських дій персоналу сільськогосподарських підприємств щодо капіталу, і потребує їх доцільності, наукової обґрунтованості та оперативності.

Управління капіталом підприємства, зокрема сільськогосподарського, розглядається науковцями як складова частина системи управління підприємством, яка забезпечує результативність діяльності в цілому та за кожним структурним підрозділом [3; с.317; 4; с.38; 5, с.116; 6, с.237; 7, с.109; 8, с.52]. Оскільки ця система передбачає реалізацію двох напрямів управління капіталом, а саме – управління формуванням та використанням капіталу (рис. 4), то її слід визначати як систему управління формуванням, розміщенням і використанням коштів, необхідних для здійснення господарської діяльності підприємства, оптимізації їх обсягу, складу, структури та вартості з метою досягнення стратегічних орієнтирів розвитку.

Відповідно до цього основними етапами управління капіталом сільськогосподарського підприємства є: визначення потреби в капіталі (на основі бізнес-плану розвитку підприємства і його зіставлення з наявними коштами); визначення можливих джерел залучення коштів (відповідно до розмірів підприємства, його форми власності, інвестиційної привабливості, доступності джерел і т.д.); оцінка можливих варіантів структури капіталу і її оптимізація з погляду мінімізації ціни капіталу, максимізації віддачі від використання коштів при збереженні фінансової незалежності; ефективне розміщення капіталу при формуванні майна підприємства; продуктивне використання капіталу; оцінка впливу формування і використання капіталу на ефективність діяльності підприємства.

Якість реалізації управлінських процедур на визначених етапах обумовлюється здатністю системи управління капіталом сільськогосподарського підприємства оперативно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, і залежить від інтеграції функцій підсистем обліку, аналізу і контролю

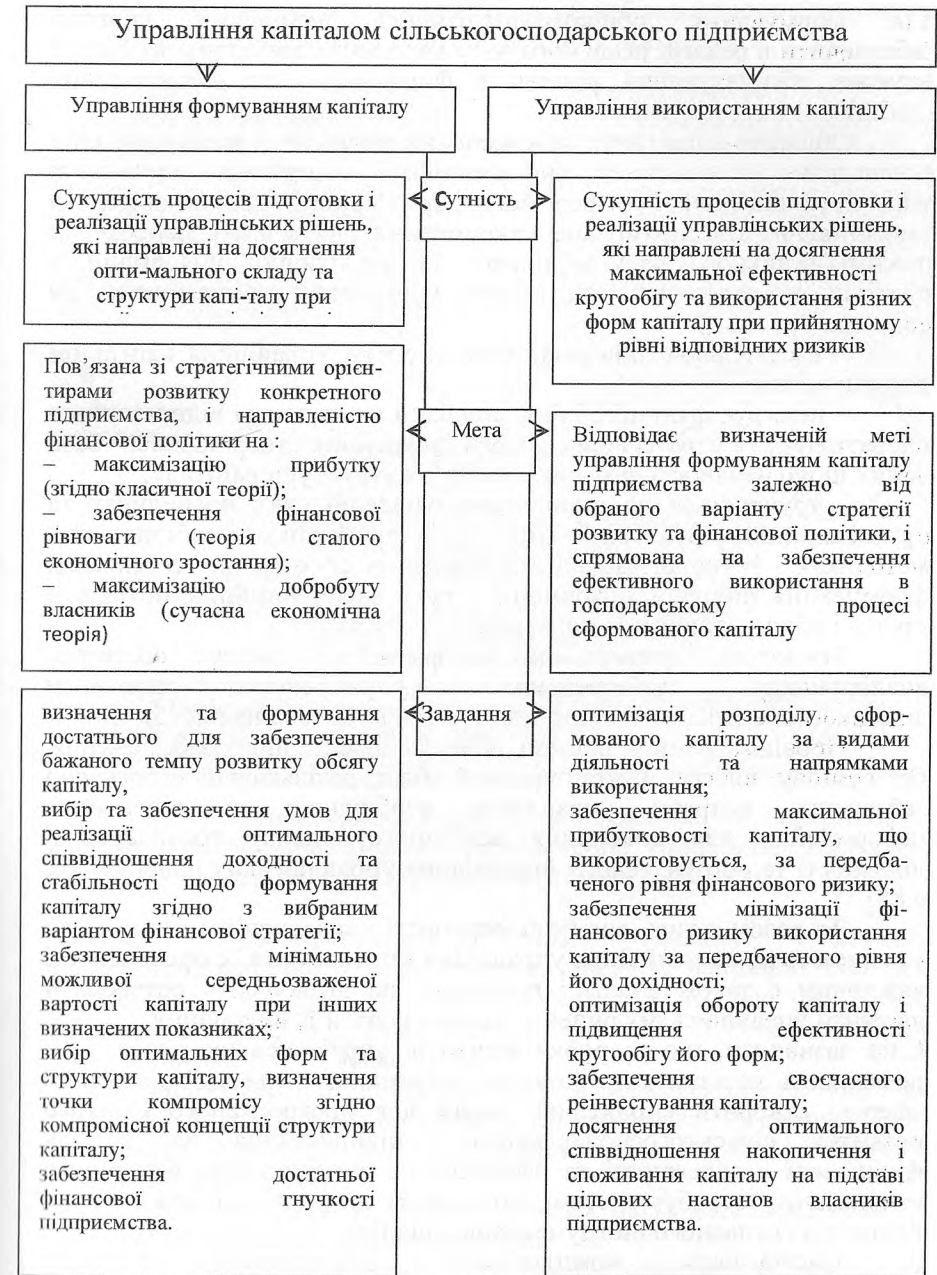

Рис. 4. Напрями управління капіталом сільськогосподарського підприємства (розроблено на підставі 3-8)

для формування обліково-аналітичної інформації, здатної забезпечити в режимі реального часу вирішення існуючих проблем і наукове обґрунтування рішень з формування та використання капіталу.

Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом слід розглядати як систему інформаційної підтримки прийняття управлінських рішень в сфері його формування і використання, яка уможливорює цілеспрямоване накопичення і своєчасну передачу в режимі реального часу облікової та аналітичної інформації у розрізах, що задовольняють потреби управлінського персоналу. Ця система [9, с. 181]:

- є складовою інформаційної системи управління капіталом підприємства;

- інтегрує функції обліку, аналізу і контролю, і відповідно до оперативних та стратегічних потреб управління створює якісні бази даних щодо наявності, розміру, складу та структури капіталу;

- ґрунтується на відповідних управлінських процедурах та організаційній структурі, технічному і програмному забезпеченні, методиках і технологіях, які відображають специфічні особливості формування вихідної інформації і руху інформаційних потоків в процесі обліку, аналізу та контролю.

Технологія формування інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом сільськогосподарського підприємства представлена на рис. 5.

Провідну роль в системі обліково-аналітичного забезпечення, без сумніву, відіграє бухгалтерський облік, оскільки він «своєчасно забезпечує потреби управління необхідною та вірогідною інформацією для виконання всебічного аналізу господарської діяльності та обґрунтування відповідних управлінських рішень» [10, с.85].

Та разом з тим, для безперервності взаємопов'язаних дій, що утворюють замкнутий цикл управління капіталом, та їх ефективності важливим є також аналіз і контроль, які дозволяють розробляти варіанти управлінських рішень і контролювати їх виконання.

Слід зазначити, що розробка варіантів управлінських рішень, які дозволяють загальмувати розвиток негативних тенденцій в аграрній сфері і створити сприятливі умови для прогресивного стійкого розвитку сільськогосподарського підприємства на засадах фінансової незалежності та ефективного використання ресурсного потенціалу, потребує системного підходу до реалізації аналітичних процедур і сучасного інструментарію аналізу.

Системність комплексного дослідження капіталу сільськогосподарського підприємства пов'язана з розробкою відповідної методики аналізу з чітко визначеною метою і

завданнями аналізу, послідовністю реалізації аналітичних процедур, системою показників і методів аналітичних досліджень.

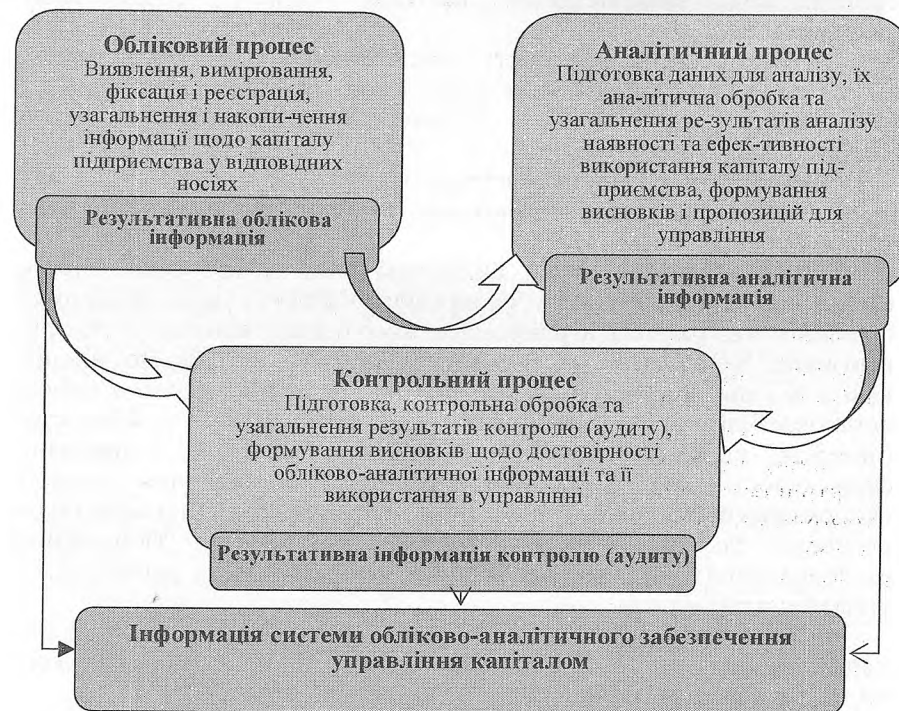

Рис. 5. Структурно-логічна схема формування інформації в системі обліково-аналітичного забезпечення управління капіталом сільськогосподарського підприємства (власна розробка)

Для обґрунтування мети аналізу капіталу сільськогосподарського підприємства, завдань, напрямів, системи показників і методів, що застосовуються в процесі реалізації аналітичних процедур, нами було досліджено існуючі методичні підходи до аналізу, і з'ясовано, що:

- аналіз капіталу підприємства розглядається доволі часто як складова аналізу фінансового стану підприємства чи перший етап оптимізації структури капіталу підприємства в рамках системи управління капіталом;

- відсутня єдність думок науковців щодо напрямів, мети та завдань аналізу капіталу підприємства;

- в якості показників для оцінки капіталу підприємства пропонується велика кількість коефіцієнтів, які характеризують фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність і

рентабельність підприємства, що ускладнює аналітичну роботу, та потребує чіткого розмежування відносно потреб оцінки наявності та ефективності використання капіталу сільськогосподарського підприємства;

– розкриття сутності аналітичних процедур часто здійснюється на підставі лише теоретичних положень і не враховує особливості практичної діяльності сільськогосподарських підприємств;

– аналітичні функції розглядаються окремо від управлінського процесу, що не дає можливості налагодити якісну систему управління капіталом.

Приймаючи до уваги викладене вище і той факт, що на сучасному етапі розвитку економіки України увага керівників більшості підприємств агропромислового бізнесу концентрується на вартісних принципах управління, вважаємо, що метою аналізу капіталу сільськогосподарського підприємства є об'єктивна оцінка, встановлення причини змін та пошук потенційних можливостей (резервів) покращення складу і структури капіталу, підвищення ефективності його використання для забезпечення сталого економічного зростання, цінності та вартості підприємства, а також розробка заходів з їх практичної реалізації і формування альтернативних пропозицій для вибору і прийняття раціональних управлінських рішень.

Відповідно до визначеної мети аналізу в якості основних напрямів аналітичних досліджень капіталу підприємств сільського господарства нами визначені:

- аналіз наявності капіталу підприємства;
- аналіз ефективності використання капіталу підприємства;
- факторний аналіз наявності та ефективності використання капіталу підприємства;
- оптимізація структури капіталу підприємства;
- пошук потенційних резервів покращення складу і структури капіталу, підвищення ефективності його використання та забезпечення сталого економічного зростання на засадах фінансової безпеки підприємства;
- формування пропозицій щодо практичної реалізації залучення виявлених резервів.

Кожен з напрямів аналізу капіталу підприємства передбачає вирішення певних аналітичних задач, і використання відповідної системи показників та методів їх аналітичної обробки.

Структурно-логічна модель методики аналізу капіталу за визначеними напрямками та виділеними для кожного з них показниками і методами їх дослідження, представлена на рис. 6.

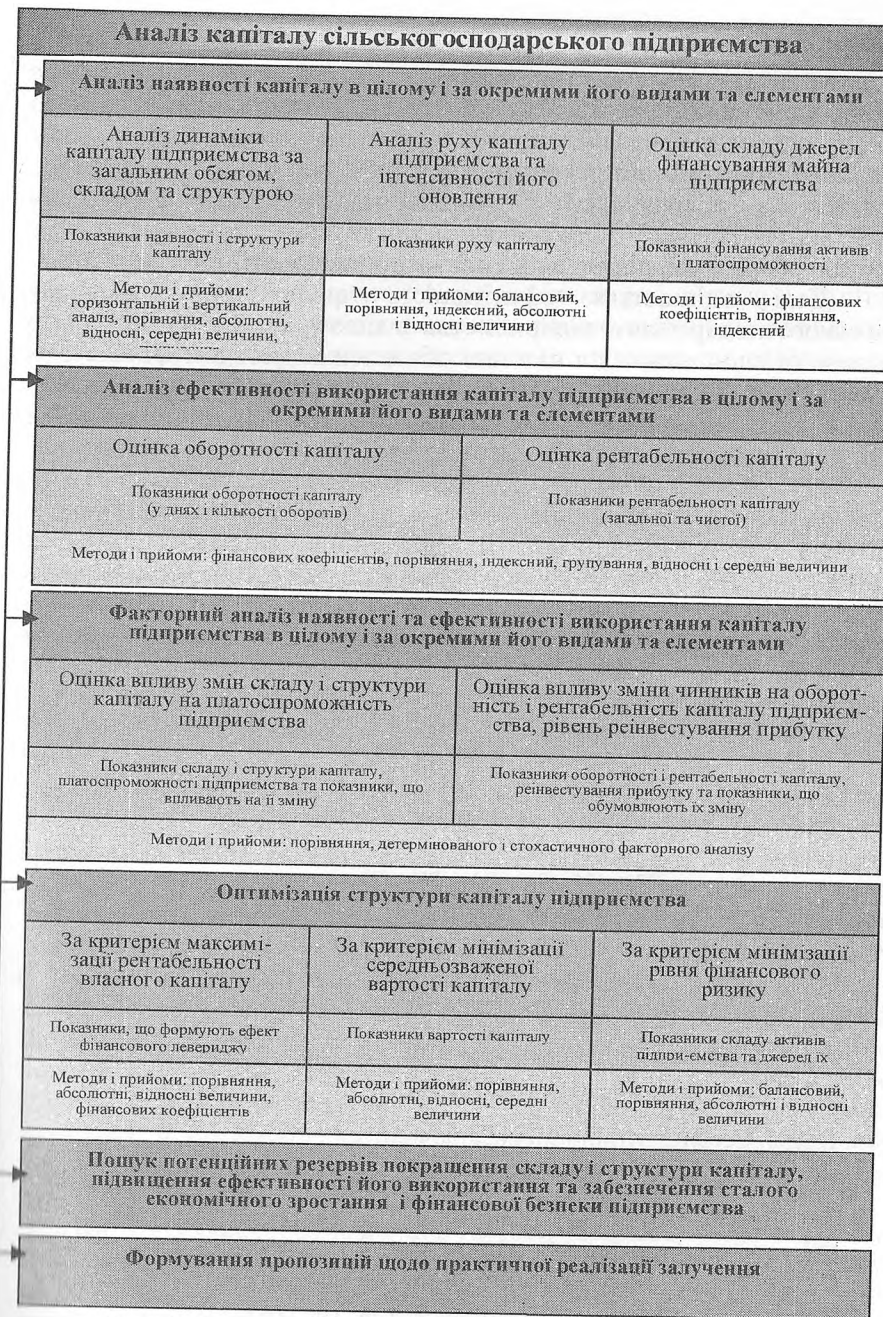

Рис. 6. Структурно-логічна модель методики аналізу капіталу сільськогосподарського підприємства

Як бачимо спочатку здійснюється аналіз наявності капіталу в цілому і за окремими його видами та елементами, який передбачає дослідження динаміки обсягу, складу і структури капіталу, його руху та оцінку джерел фінансування майна підприємства. При цьому застосовуються методи горизонтального і вертикального аналізу, порівняння, абсолютних і відносних величин, фінансових коефіцієнтів, тощо, і обчислюються показники структури та руху капіталу, фінансування активів і платоспроможності.

Далі оцінюється ефективність використання капіталу сільськогосподарського підприємства в цілому і за окремими його видами та елементами на підставі обчислення методом фінансових коефіцієнтів показників оборотності (в днях і кількості оборотів) і рентабельності капіталу підприємства, та виявлення тенденції їх змін шляхом порівняння з бажаними параметрами.

Для кількісної оцінки причини змін показників наявності та ефективності використання капіталу сільськогосподарського підприємства слід здійснювати факторний аналіз. В процесі факторного аналізу наявності капіталу пропонуємо досліджувати зміни коефіцієнта покриття за рахунок зміни складу і структури капіталу підприємства на підставі традиційних методів детермінованого факторного аналізу і наступних факторних моделей:

$$K_{н.л.} = \frac{K_{м/ім} \times K_{на} \times K_{авт.}}{K_{фз} \times D_{нз}}, \quad (1)$$

або

$$\frac{ПА}{ПЗ} = \frac{ПА}{НА} \times \frac{НА}{ВК} \times \frac{ВК}{А} \times \frac{А}{ЗК} \times \frac{ЗК}{ПЗ}, \quad (2)$$

де $K_{н.л.}$ – коефіцієнт поточної ліквідності, коеф.;

$K_{м/ім}$ – коефіцієнт співвідношення мобільних та іммобілізованих активів, коеф.;

$K_{на}$ – коефіцієнт постійних активів, коеф.;

$K_{авт.}$ – коефіцієнт автономії, коеф.;

$K_{фз}$ – коефіцієнт фінансової залежності, коеф.;

$D_{нз}$ – питома вага поточних зобов'язань у запозиченому капіталі підприємства, коеф.;

$ПА$ – поточні активи підприємства;

$ПЗ$ – поточні зобов'язання підприємства, тис. грн.;

$НА$ – необоротні активи підприємства, тис. грн.;

$ВК$ – власний капітал підприємства, тис. грн.;

$А$ – активи підприємства, тис. грн.;

$ЗК$ – запозичений капітал підприємства тис. грн.

В процесі факторного аналізу оборотності і рентабельності капіталу пропонуємо застосовувати методи елімінування до детермінованих моделей, які відображають взаємозв'язок цих показників та чинників, що їх визначають [11, с.142], з урахуванням специфіки ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств.

В рамках запропонованої методики аналізу капіталу сільськогосподарського підприємства доволі важливим напрямом є оптимізація структури підприємницького капіталу, що здійснюється за критеріями максимізації рентабельності власного капіталу, мінімізації середньозваженої вартості капіталу та мінімізації рівня фінансового ризику. При цьому застосовується механізм фінансового леверіджу і здійснюються багатоваріантні розрахунки визначених критеріїв, що дозволяє відповідно до заданих параметрів їх зміни визначити оптимальне співвідношення між власним і запозиченим капіталом, дотримання якого в перспективі забезпечить фінансову незалежність, підвищення ефективності господарювання і використання фінансово-ресурсного потенціалу та стійке економічне зростання.

Завершуватися аналіз капіталу має пошуком і впровадженням в практичну діяльність сільськогосподарського підприємства потенційних резервів покращення складу і структури джерел фінансування активів, підвищення ефективності використання капіталу та забезпечення сталого економічного зростання й фінансової безпеки підприємства. Основу пошуку даних резервів складають результати факторного аналізу, а заходи з їх практичної реалізації обумовлюватимуться загальною політикою управління, що відповідає обраній стратегії розвитку підприємства.

Вищевикладене дозволяє стверджувати, що стійкий економічний розвиток сільськогосподарських підприємств в умовах жорсткої конкуренції і агресивного впливу бізнес-середовища можливий лише на засадах фінансової незалежності та ефективного використання капіталу підприємства. Своєчасна адаптація і перехід аграрних підприємств до альтернативних варіантів фінансування господарської діяльності та вироблення механізмів їх реалізації забезпечується ефективно діючою системою управління капіталом, і залежить від якості обліково-аналітичної інформації та методичного забезпечення аналітичного процесу. Запропонована методика аналізу капіталу сільськогосподарського підприємства дозволить: якісно організувати аналітичний процес оцінки його наявності та ефективності використання, оптимізації структури капіталу;

забезпечити наукове обґрунтування пошуку внутрішніх резервів для забезпечення сталого економічного зростання, цінності та вартості підприємства; розробляти заходи з практичної реалізації виявлених резервів і формувати альтернативні пропозиції для вибору і прийняття раціональних управлінських рішень.

Бібліографічний опис

1. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Статистичний щорічник «Харківська область у 2013 році» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/index.php/statystychnyi-shchorichnyk-kharkivska-oblast-u-2013-rotsi>.
3. Бланк И. А. Финансовый менеджмент / И. А. Бланк. – К. : Ника-центр, 2001. – 528 с.
4. Яремко І. Й. Управління капіталом підприємства: економічний і фінансовий інструментарій : монографія / І. Й. Яремко. — Л. : Каменяр, 2009. — 176 с.
5. Ліпич Л. Г. Капітал в системі управління підприємством / Л. Г. Ліпич, І. О. Гадзевич // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». – 2009. – № 647. – С. 114–119.
6. Шкробот М. В. Сутність та основи функціонування системи управління фінансовими ресурсами підприємств / М. В. Шкробот // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2011. – № 3 (2). – С. 236–240.
7. Мирошніченко О. Ю. Система управління капіталом підприємства / О. Ю. Мирошніченко // Управление в социальных и экономических системах : XX междунар. науч.-практ. конф., 20 мая 2011 г. : материалы / Минский ин-т управления ; [редкол. : Н. В. Суша и др.]. – Минск, 2011. – С. 109–110.
8. Чорна О. М. Економічний зміст та проблематика управління капіталом підприємства реального сектору економіки в Україні / О. М. Чорна, О. О. Мацнева // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 2. – С. 48–56.
9. Кащена Н. Б. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом підприємства / Н. Б. Кащена, Г. Л. Чміль // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг: зб. наук. пр.: у 2-х ч. / Харк. держ. ун-т харчування та торгівлі, [редкол. : О. І. Черевко (відпов. ред.) та ін.]. – Харків, 2012. – Вип. 1 (15), ч. 1. – 451 с. :іл., табл. – 179-185 с.
10. Вольська В. В. Методичні підходи до обліково-аналітичного забезпечення та аудиту управлінської діяльності аграрних підприємств / В. В. Вольська // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – № 3 (24). – С. 83–88.

11. Чміль Г. Л. Факторний аналіз оборотності капіталу підприємства / Г. Л. Чміль, О. О. Горошанська // Журнал Бізнес Інформ №6, 2014 р. – С. 140-144.

6.9. Організація обліку додаткового капіталу підприємств АПК

В умовах ринкової економіки в Україні процеси, що пов'язані з вдосконаленням системи управління капіталом підприємства, зокрема його формуванням, використанням та узгодженістю з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, набувають особливого значення, оскільки створення, розвиток та належний облік необхідної фінансово-ресурсної бази є важливою умовою сталого економічного зростання.

Сучасні аграрні перетворення в Україні стали важливою складовою частиною економічної реформи, з якою збігається і перехід на нову систему обліку і звітності. Програма аграрної реформи передбачає комплексну перебудову агропромислового виробництва, у тому числі перехід до багатокладності сільського господарства, різномайттю форм власності на землю і засоби виробництва. Досвід функціонування перших господарських товариств в аграрному секторі економіки України показав, що крім зовнішніх факторів (відсутність оборотних коштів, диспаритет цін та ін.), їх ефективному функціонуванню перешкоджає низький рівень концентрації капіталу та управління.

Для початку діяльності необхідні кошти та ресурси. Фінансування діяльності підприємства починається з коштів та інших активів, які інвестували засновники, тобто його початкового капіталу. Під час створення підприємства його первісний капітал вкладається в активи, інвестовані засновниками (учасниками), і є вартістю майна підприємства. Крім власних коштів підприємство використовує залучені кошти, в результаті чого виникають борги. Визначаючи капітал як вартість, що шляхом експлуатації найманої праці приносить додаткову вартість, ми цим самим підкреслюємо досить важливу його рису. А саме: гроші, товари, засоби виробництва самі по собі – не капітал. Капіталом вони стають лише при певних відносинах, тобто тоді, коли один клас є власником засобів виробництва і прагне свою власність примножити, а інший позбавлений їх і тому, щоб існувати, продає свою робочу силу. Отже, капітал – це виробничі відносини.

Капіталу притаманні наступні характеристики:

- 1) він є основним фактором виробництва;

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ
УКРАЇНИ НА ІННОВАЦІЙНІЙ ОСНОВІ**

КОЛЕКТИВНА МОНОГРАФІЯ

Українською та російською мовами

Відповідальний за випуск - д. е. н., професор *Демчук Наталя Іванівна*,
e-mail: natademchyk@mail.ru

*Матеріали подано в авторській редакції.
При повному або частковому відтворенні матеріалів даної монографії
посилання на видання обов'язкове
Висловлені у виданні думки належать виключно авторам*

Формат 60x90/16. Ум. друк. арк. 32,8
Тираж 300 прим. Зам. № 09/015

Видавництво «Герда», 49000, м. Дніпропетровськ, пр. К. Маркса, 60
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК №397 від 03.04.2001 р.

ISBN 978-617-7097-47-0

